

บทที่ ๕

สรุปผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาเรื่อง กรรมวิธีการสร้างซอสสามสายของครูวินิจ พุกสวัสดิ์ ผลการศึกษาพบว่า ในขั้นตอนกรรมวิธีการสร้างซอสสามสายนั้น ผู้เป็นช่างสร้างซอสสามสายต้องอาศัยความชำนาญ และต้องมีเวลาเพียงพอในการสร้างสรรค์ซอสสามสายเพื่อให้ผลงานมีความประณีต และความเอาใจใส่ในรายละเอียดของผลงานการสร้างซอสสามสายที่ให้คุณภาพการใช้งาน โดยเฉพาะผลลัพธ์ในเรื่องของน้ำเสียงที่บุคลากรผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิในเรื่องซอสสามสายได้ให้การยอมรับ รวมถึงสัดส่วนเนื้อหาของซอสสามสายที่บุคลากรผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้การยอมรับเช่นกัน

จากการศึกษาประวัติและผลงานการสร้างซอสสามสายของครูวินิจ พุกสวัสดิ์ ผลการศึกษาพบว่าในช่วง พ.ศ.๒๕๐๐ ครูวินิจ พุกสวัสดิ์ มีอายุ ๘ ปี ได้ฝึกกลิ้งซอสสามสาย ซอด้วง และซออู้โดยเป็นลูกมือผู้ช่วยของครูประจิดต์ ชัยเจริญ อย่างจริงจัง รวมทั้งได้มีการติดต่อรู้จักกับบุคลากรสำคัญที่มีความรู้เกี่ยวข้องด้านวิชาการพันธุ์ไม้ได้แก่ พระช่วงเกษตรศิลปการ และนายประเสริฐ อยู่สำราญ ในช่วงเวลาดังกล่าวครูวินิจได้รับความรู้วิธีการกลิ้งเข้าเกลียวต่อซอสสามสายถือว่าเป็นนวัตกรรมมาจากครูประจิดต์ ชัยเจริญ หลังจากนั้นในช่วงปี พ.ศ. ๒๕๑๕ ครูวินิจ พุกสวัสดิ์ ได้รับมอบหมายงานให้ซ่อมซอสสามสายจากช่าง ของหลวงไพเราะเสียงซอ (อุน่ ดุริยชีวิน) จึงได้เก็บบันทึกสัดส่วนไว้เป็นต้นแบบ เมื่อครูประจิดต์ ชัยเจริญ ได้ถึงแก่กรรมในปี พ.ศ. ๒๕๑๗ ครูวินิจ พุกสวัสดิ์ ได้แยกตัวจากบ้านครูประจิดต์ ชัยเจริญออกมาประกอบกิจการโรงงานของตนเอง และได้รับมอบหมายจากครูไมตรี พุ่มเสนาะ หัวหน้ากองดุริยางค์ทหารเรือ ให้มีการสร้างซอสสามสายในรูปแบบของครูวินิจ พุกสวัสดิ์ ที่มีการปรับปรุงรูปลักษณะตามทศนะของท่าน ๓ ประการ คือ ๑. สัดส่วนรูปทรงลูกบิด ๒. สัดส่วนช่วงของคันทวนซอสสามสาย ๓. ขั้นตอนการขึ้นหน้าซอสสามสายก่อนที่จะยุติบทบาทการสร้างซอสสามสาย ซอด้วงและซออู้เป็นอาชีพ โดยเปลี่ยนมาเน้นการสร้างขิมแทนเพื่อทำรายได้ในการสร้างครอบครัว แต่ยังคงให้ความรู้เป็นวิทยาทานแก่ญาติพี่น้องและผู้ที่สนใจศึกษาในกรรมวิธีการสร้างเครื่องดนตรีไทย

ลักษณะเฉพาะซอสสามสายของครูวินิจ พุกสวัสดิ์พบว่าการกลิ้งคันทวนซอสสามสาย การกลิ้งลูกแก้วท่อนยอด ลูกแก้วท่อนกลาง ลูกแก้วช่วงรูเสียบลูกบิด และลูกแก้วเท้าซอสสามสาย มีการลงใบมีดกลิ้งขึ้นงานที่แสดงถึงการเล่นระดับของลูกแก้ว ความละเอียดอ่อน ประณีตบรรจงของลูกแก้ว การกลิ้งสัดส่วนของคันทวนซอสสามสายแต่ละช่วงให้มีความเหมาะสมกลมกลืนกับทวนฉมที่จะใช้การเก็บเนื้องานที่มีความประณีตเรียบร้อย การเคลือบแล็กเกอร์เนื้อไม้ที่มีความเงาเรียบไม่เปื้อนลูกคลื่น การกลิ้งเข้าเกลียวโลหะซอสสามสายที่สามารถเข้าเกลียวต่อกันได้แบบสนิทมั่นคง การ

ออกแบบคันชักซอสามสายที่เพื่อสะดวกในการบรรเลงมากขึ้น ไม่เสริมรองหางม้าช่วงโคนคันชักที่มีประโยชน์ในการไม่ให้ถูกหนีบจนเจ็บนิ้ว การออกแบบให้ปลายหัวคันชักด้านในไม่แนบติดกับหางม้าเพื่อใช้ความยาวของหางม้าได้อย่างคุ้มค่า ไม่เกิดการสะดุดเมื่อมีการบรรเลงบนสายซอที่มีการสียาวจนถึงช่วงปลายหัวคันชัก และโดยเฉพาะการขึ้นหน้าซอสามสายที่พบว่าเป็นการขึ้นหน้าครั้งเดียวที่ตั้งพร้อมทั้งสามารถรวนขึ้นหน้าบริเวณหลังกะโหลกซอสามสายที่มีการเก็บเนื้องานได้อย่างเรียบเนียนพร้อมกับการลงรักปิดทองคำเปลวเพื่อให้เกิดความสวยงาม ซึ่งปัจจุบันหาช่างที่สามารถขึ้นหน้าซอสามสายได้ด้วยการขึ้นครั้งเดียวยากมาก

ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพเสียงซอสามสายของครูวินิจ พุกสวัสดิ์ให้มีลักษณะเสียงโหยให้ไพเราะนุ่มนวลมี ๘ ประการคือ ๑. หนังแพะที่ขึ้นหน้าตึงและให้น้ำเสียงที่เหมาะสมกับซอสามสาย ๒. เชิงไม้ขนุนให้น้ำเสียงที่ไพเราะ ๓. กะลามะพร้าวซอที่มีโครงสร้างและมวลความหนาที่เหมาะสม ๔. สายซอต้องมีการควั่นเกลียวของหวดพราหมณ์และสายเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ๕. ระยะความกว้างของสายระหว่างรัดดอกถึงหย่องเท่ากับ ๑๖ นิ้ว ๖. อกสาของเหยียบกะโหลก (ปากข้างบน) เท่ากับ ๕ องศา และองศาหุ้มกะโหลก (ปากข้างล่าง) เท่ากับ ๓ องศา ไม่ให้เอียงมากเกินไป ๗. ระยะห่างความยาวของช่วงสายจากลูกบิดสายกลางถึงรูร้อยหวดพราหมณ์มีระยะความกว้างเท่ากับ ๓๔ นิ้ว ๘. ช่างมีประสบการณ์คลุกคลีอยู่กับนักเรียนซอที่มีชื่อเสียงตั้งแต่เยาว์วัยทำให้เข้าใจในเรื่องเสียงของเครื่องดนตรี

จากการสัมภาษณ์บุคลากรผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้เชี่ยวชาญในเรื่องซอสามสายจำนวน ๘ ท่านได้แก่ ๑. ครูเฉลิม ม่วงแพร่ศรี ๒. ครูเชวงศักดิ์ โพธิสมบัติ ๓. รองศาสตราจารย์จิต ชัยเสรี ๔. รองศาสตราจารย์ปกรณ์ รอดช้างเผื่อน ๕. ครูบุญรัตน์ ทิพย์รัตน์ ๖. ครูธีรพันธุ์ ธรรมานุกุล ๗. ครูจักรี มงคล ๘. รองศาสตราจารย์พงษ์ศิลป์ อรุณรัตน์ ๙. ครูเลอเกียรติ มหาวิทยาลัยมนตรี พบว่าซอสามสายของครูวินิจ พุกสวัสดิ์ มีการขึ้นหน้าซอสามสายมีคุณภาพดี น้ำเสียงไพเราะเป็นที่ยอมรับ จากการให้ความเห็นของบุคลากรทั้งหมด ๘ ท่านที่ได้ทดลองบรรเลงซอสามสายของครูวินิจ พุกสวัสดิ์ และยังพบว่าความเห็นในสัดส่วนของชิ้นงานตามความเห็นส่วนใหญ่จะให้ความเห็นเรื่องของสัดส่วนที่ทำได้เหมาะสมพอดีไม่มีปัญหา อีกทั้งได้ให้ความชื่นชมยอมรับในงานฝีมือการกลึงลูกแก้วส่วนต่างๆของ ซอสามสายที่แสดงถึงผลงานว่ามีความละเอียดอ่อน สวยงาม ประณีต รวมถึงการเก็บรายละเอียดของเนื้องานมีความเรียบร้อยดี

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาทำวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้ ผู้วิจัยมีความเห็นว่าวิชาการช่างเครื่องดนตรีไทยในทุกศาสตร์ทุกเครื่องมือต่างก็มีคุณค่า สร้างคุณประโยชน์แก่วงการดนตรีไทย เป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์สืบสานพัฒนาต่อยอดออกไป ไม่ว่าจะเป็นความรู้ทางด้านศาสตร์ในการสร้างที่ยึดหลักตามแบบแผนโบราณ และการพัฒนาปรับปรุงศาสตร์ให้มีความเหมาะสม เกิดผลลัพธ์ในการแก้ไขปัญหาบางประการของเครื่องดนตรีไทยที่กำลังเผชิญปัญหาในอนาคตต่อไปได้องค์ความรู้ทางวิชาช่างเครื่องดนตรีไทยประเภทเครื่องสาย ที่ผู้วิจัยได้เห็นควรให้มีการวิจัยให้เกิดประโยชน์ต่อไปมีดังนี้

๑. การศึกษารวบรวมองค์ความรู้และผลงานวิชาการช่างเครื่องดนตรีไทยประเภทเครื่องสายของครูวินิจ พุกสวัสดิ์

๒. ควรมีการวิจัยศึกษาองค์ความรู้ ผลงานและสายการสืบทอดจากครูประจิดต์ ชัยเจริญ